

*Г. Г. Бовсунівська,
Т. О. Трохименко,
методисти центру методичного
забезпечення
КЗ «Житомирський ОІППО»
ЖОР*

Підготовка до реформування початкової школи

Реформування початкової освіти – перший крок у рамках впровадження Нової української школи. Від початкової освіти передусім залежить становлення особистості із загальнолюдськими ціннісними орієнтирами, з інноваційним типом мислення, здатністю до постійного самоудосконалення і навчання протягом життя.

Нова українська школа не може відбутися без учителя, який володіє сучасними методами навчання, ІКТ-технологіями. Змінюються ролі педагога – він стає фасилітатором (пропонує процес, який допомагає учням досягнути очікуваних результатів), агентом змін (заохочує та проводить постійний аналіз та рефлексію, ініціює різноманітні альтернативи існуючій практиці, сприяє процесу змін і розвитку школи).

У новому навчальному році започатковується пілотне впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти «Нової української школи» на базі 100 пілотних шкіл. В нашій області в експерименті візьмуть участь 4 відібрані за певними критеріями загальноосвітні навчальні заклади. Саме тому вчителі пілотних шкіл пройдуть спеціальну підготовку до апробації нового змісту освіти, який вирізняється міжпредметною інтеграцією і практичною спрямованістю, що дає можливість краще врахувати характерну особливість молодших школярів – цілісність сприймання і пізнання навколишньої дійсності.

Інтеграція як принцип навчання базується на гармонійному об'єднанні знань на основі спільності наукового змісту предмета, цілей викладання та подібності наукових понять і термінів та виступає засобом універсальної освіти.

Мета інтеграції:

- формування в учнів цілісного світогляду про навколишній світ; активізація їхньої пізнавальної діяльності;

- підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу;
- створення творчої атмосфери в колективі;
- виявлення в школярів здібностей та їх особливостей;
- формування навичок самостійної роботи з додатковою літературою, опорними словами, схемами;
- підвищення інтересу до матеріалу, що вивчається;
- ефективна реалізація розвивально-виховної функції навчання.

Підставами для впровадження інтегрованого навчання є:

- наявність інтегрованих процесів у всіх сферах людської діяльності;
- природна потреба молодших школярів цілісно пізнавати навколишній світ;
- створення сприятливих умов для реалізації особистісного навчання;
- необхідність усунення перевантаження учнів та дублювання навчального матеріалу;
- поглиблене всебічне вивчення конкретних предметів, фактів, явищ.

Виокремлюються такі основні види інтеграції:

- повна інтеграція – це інтегрування змісту різних навчальних предметів (М.С. Вашуленко, Н.М. Бібік, Л.П. Кочина, О.Я. Савченко та ін.);
- тематична інтеграція - інтегрування навчального матеріалу з різних предметів з метою вивчення важливих наскрізних тем (Н.І. Присяжнюк, О.Я. Савченко, М.М. Фіцула та ін.);
- інтеграція видів навчальної діяльності учнів – інтегрування несхожих між собою видів діяльності, що підпорядковані одній темі (Н.І. Присяжнюк, О.Я. Савченко та ін.).

Реалізація інтегрованого навчання здійснюється на інтегрованих уроках, інтегрованих заняттях, бінарних уроках, уроках з використанням міжпредметних зв'язків, у системі тематичного навчання (тематичні дні, тематичні тижні).

Інтегрований урок (заняття) – це органічне поєднання в уроці відомостей інших навчальних предметів навколо однієї теми, що сприяє інформаційному збагаченню сприйняття, мислення і почуттів учнів за рахунок залучення цікавого матеріалу, що також дає змогу з різних сторін пізнати якість явище, поняття, досягти цілісності знань.

Бінарний урок - це різновид інтегрованого уроку, що органічно поєднує вивчення двох предметів, наприклад мови та природознавства, мови й математики, мови й образотворчого мистецтва, мови й музики тощо. Як правило, це спарений урок, побудований на тісних міжпредметних зв'язках, який проводиться спільно двома вчителями.

Основою уроку з використанням міжпредметних зв'язків є одна навчальна дисципліна, а інформація з інших предметів використовується з допоміжною метою повторення, прискорення, закріплення знань.

Отже, реформування сучасної освіти лежить на шляху подолання ізольованого викладання навчальних предметів і створення принципово нових навчальних програм, де освітній процес орієнтується на інтегративний підхід.

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України Бібік Н.М. вважає, що основою досягнення результатів навчально-виховного процесу за Стандартом Нової української школи є такі інноваційні ідеї:

- системний підхід до створення умов природовідповідного розвитку дітей молодшого шкільного віку;

- упровадження змісту навчання на засадах компетентнісного підходу як інструмента діяльній початкової освіти, ґрунтованої на врівноваженості знаннєвого, емоційного і мотиваційного компонентів діяльності учня, утвердження його як самоцінної, гідної поваги особистості, громадянина української держави.

Маркером змін, їхньою сутнісною канвою є побудова навчального процесу на засадах компетентнісного підходу. Змінюються форми і методи організації навчання – вони набувають діяльній характеру, передбачають вироблення самостійності у застосуванні програмового змісту. Широко застосовуються групові форми навчальної роботи з метою вироблення навичок партнерської взаємодії і співробітництва.

В експериментальному варіанті організаційною формою навчання стане не урок, а заняття.

Чим відрізняється заняття від уроку:

- тривалістю перебігу (30–35 хвилин);
- фізичною розрядкою на попередження перевтоми (фізкультпаузи);
- відмовою від регламентованої діяльності в часі і обсязі;
- гнучкістю структури (відхід від стандартних частин: опитування, пояснення, закріплення), реагуванням на конкретні ситуації;
- відсутністю оцінки в балах, що сприяє зняттю тривожності, регуляції спілкування.

Навчальна взаємодія змінюється у бік суб'єкт-суб'єктної – від субординації до координації.

Методи її організації:

- інтерактивне навчання;
- колаборативне, або навчальне співробітництво;
- кооперативне – в малих групах;
- перевернуте.

Практика поширення компетентнісного підходу потребує перегляду і узгодження змісту освіти на всіх рівнях; перегляду поглядів на технологію навчання; забезпечення навчально-методичного супроводу як можливості співтворчості його учасників. Обласні творчі групи з проблем «Інтеграція змісту початкової освіти на засадах компетентнісного підходу», «Упровадження освітніх технологій у навчально-виховний процес початкової школи» стимулюють створення педагогами дидактико-методичного і навчального супроводу запровадження новацій в освітній процес. Розробки інтегрованих занять з підготовки дітей до школи за програмою «Впевнений старт», тематичних тижнів у 1-му класі нададуть змогу вчителям початкових класів долучитися до запровадження педагогічних інновацій вже у цьому навчальному році.

Набуває актуальності проблема підготовки вчителів, які у наступному році працюватимуть за новим Державним стандартом початкової загальної освіти. Плануючи роботу шкільних, міжшкільних, районних, міських методичних об'єднань, творчих груп, семінарів-практикумів вчителів початкових класів, рекомендуємо врахувати пропозиції, викладені в інструкційно-методичних листах «Про шляхи формування дидактичної компетентності вчителів початкових класів» (2014 р.), «Якісна початкова освіта – вимога сьогодення» (2015 р.), «Державний освітній стандарт у початковій школі» (2016 р.).

Література:

1. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: Підручн. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
2. Чернецька Т.І. Сучасний урок: теорія і практика моделювання : [навч. посіб.] / Т.І. Чернецька. – К.: ТОВ «Праймдрук», 2011. – 352 с.
3. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект / Посібник для вчителів і студентів. – К., 2006. – 220 с.